

Julijana Bašić

Univerzitet u Novom Sadu

Akademija umetnosti

Katedra za muzikologiju i etnomuzikologiju

Srbija

UDC 78.01(049.32)

Prikaz

Ljubomir Nikolić, *Journey to the Beginnings: Primordial music/virtual prehistoric orchestra* (CD, Upravljač Turističkog prostora Lepenski Vir d.o.o. 2019)

Praistorija, kao najduži period u ljudskoj evoluciji, predstavlja intrigantno istorijsko razdoblje, o čemu svedoče brojni pronađeni i analizirani materijalni ostaci. Međutim, govoriti o praistorijskoj muzici moguće je prvenstveno kroz imaginaciju o sveukupnom zvučnom okruženju koje je praćeno ljudskom akcijom i koje je imalo specifične zakonitosti u oblikovanju i proizvodnji značenja u trenutku izvođenja. U tom smislu, (re)konstrukcija zvukova iz praistorije predstavlja neiscrpan izvor zvučnog materijala koji u savremenom kontekstu može da ima različite primene i značenja.

Kompakt disk *Journey to the Beginnings: Primordial music/virtual prehistoric orchestra* sadrži jedanaest kompozicija Ljubomira Nikolića – *Prehistoric flute song, Vatia, Nighty murmuring, Hunt, Analog ritual loop station 5, Iron gate, Danube song, Primordial, Ritual wave, Landscape sounds* i *Pokar peskar* – koje su nastale u okviru interdisciplinarnog projekta Kreativne Evrope (Creative Europe Culture EACEA-35-2017) u kom se susreću i prepliću arheologija i muzika. Tokom projekta, Nikolić je saradivao sa arheolozima i muzejskim radnicima iz Velike Britanije, Mađarske, Rumunije, Hrvatske i Srbije na obradi materijala koji se odnosi na proizvodnju zvukova u praistoriji, a glavni koordinator saradnje između arheologa i umetnika bila je profesor Džoana Sofer (Joanna Sofaer) sa Univerziteta Sauthempton (University of Southampton). Kreirana je kolekcija zvučnih objekata, zatim rekonstrukcija praistorijskih muzičkih instrumenata, kao i izumrlag indoevropskog jezika. Pored međunarodne interdisciplinarnе saradnje umetnika i naučnika različitih profila, jedan od ciljeva projekta bilo je i ostvarenje interaktivne forme pozorišne avanturističke igre, poznatije kao TAG (Theatrical Adventure Game), gde publika aktivno učestvuje u pojedinim aktivnostima iz života praistorijskog čoveka, poput paljenja vatre, spremanja obroka, pa i izvođenja rituala gde su muzika i ples važni konstitutivni elementi.

Upotreba (re)konstruisanih zvučnih slika iz praistorije u savremenom kontekstu predstavlja osnovnu ideju kompozitora Ljubomira Nikolića, što se uočava i u nazivu kompakt diska *Journey to the Beginnings*, ili u prevodu *Pohod ka počecima*. Fundamentalni kompozicioni proces podrazumeva različite pristupe ukrštanja akustičkih

i sintetičkih zvukova. Primenjeni akustički zvuci mogu da se podele na izmišljene i realne zvuke, koji potom mogu da se prepliću sa sintetičkim zvucima. Izmišljenim zvucima pripadaju asocijacije na zvukove iz prirode (npr. cvrkut ptica), zatim zvuci rekonstruisanih muzičkih instrumenata od materijala koji su potencijalno bili u upotrebi u praistoriji (npr. duvački instrumenti, razne vrste udaraljki i drugi rekviziti pomoću kojih se mogu izvoditi ritmički organizovani zvuci), kao i zvuci imaginarnih ljudskih aktivnosti i ljudskog glasa. Realnim zvucima prirode (landscape sounds) pripadaju zvuci vetra, insekata, vatre, vode, ali i zvuci raznih predmeta za koje postoje materijalni dokazi da su bili u upotrebi u životu praistorijskog čoveka. Kroz obradu akustičkih zvukova kreirana je prostorna dimenzija zvuka tako da se stiče utisak praktične primene u praistoriji, poput izvođenja u pećini ili u šumi i drugim prirodnim okruženjima praistorijskog čoveka. U tom smislu, u kompozicijama *Prehistoric flute song*, *Nighty murmuring*, *Hunt*, *Ritual wave*, *Iron Gate* i *Primordial* jasno su predstavljene imaginacije praktične primene praistorijskih zvukova u različitim obredima. U kompozicijama *Danube song* i *Landscape sound* u prvom planu se nalaze (realni) zvuci prirode, dok je ljudska akcija u drugom planu. Posebno zanimljive su kompozicije *Pokar peskar*, koja se peva na rekonstruisanom izumrlom indoevropskom jeziku, kao i *Vatia*, gde je zastupljen imaginarni praistorijski jezik. Za razliku od njih, kompozicija *Analog ritual loop station 5* se zvučno izdvaja zbog dominantne upotrebe sintetizovanih zvukova.

Polazeći od osnovne ideje da je muzika sastavni deo ljudske egzistencije u svim njegovim razvojnim procesima, rekonstrukcija zvukova iz praistorije i njihova primena u savremenom kontekstu otvara jednu novu dimenziju doživljaja muzike čija primena može biti višestruka. U tom smislu, prva asocijacija jeste zastupljenost primenjene muzike u muzejima čiji su sadržaji posvećeni praistorijskom dobu, što bi omogućilo posetiocima ne samo stvaranje zvučne/akustične slike najstarijeg perioda u razvoju ljudske vrste, nego i približavanje savremene umetničke muzike široj publici kojoj je ovaj vid muzičke umetnosti uglavnom nepoznat. Pored toga, kompozicije sa kompakt diska *Journey to the Beginnings*, koje su nastale kao rezultat umrežavanja saznanja iz domena muzikoarheologije i savremenih kompozitorskih ostvarenja Ljubomira Nikolića, ukazuju i na potencijale arheoakustike, oblasti o kojoj se kod nas veoma malo zna. Najzad, ovaj kvalitativni rezultat interdisciplinarnog projekta predstavlja još jedan dokaz o značaju i važnosti prožimanja umetnosti i nauke, što svakako treba da bude imperativ u budućnosti.